

Реалізація міжнародних гуманітарних проектів у педагогічному університеті

Наталія СМІРНОВА,

кандидат філологічних наук, доцент,
декан філологічного факультету,

Ліана ЯЦЕНКО,

кандидат педагогічних наук, доцент,
декан факультету педагогіки і психології

Нині стає незаперечним той факт, що розвиток сучасного навчального закладу залежить, зокрема, від здатності інтернаціоналізувати свою діяльність з урахуванням світових тенденцій, витримувати напружену конкуренцію, створювати широку мережу співробітництва з зовнішніми організаціями, якісно і вчасно реагувати на виникнення нових потреб та ефективно реалізовувати наявні можливості. Для педагогічного навчального закладу посилення міжнародної співпраці є необхідним у зв'язку зі зростанням попиту в українському суспільстві на високопрофесійних учителів, які мають досвід участі у міжнародних програмах, проектують свою педагогічну діяльність відповідно до світових освітньо-педагогічних критеріїв, спроможні адаптувати набуті знання та уміння до національних потреб.

Проблеми міжнародної діяльності вищих навчальних закладів та вироблення підходів до формування концепції розвитку міжнародної співпраці розглядаються у працях В.Г. Кременя, М.Ф. Степка, Я.Я. Болюбаша, О.В. Співаковського. На актуальності питань співробітництва університетів із зарубіжними організаціями, фондами, грантодавцями наголошують О.І. Шнирков, І.О. Мінгазутдінов, С.А. Шмельова, Н.Б. Самойленко, Т.Ю. Подобєдова. У сучасному освітньому просторі визначаються різноманітні шляхи реалізації міжнародної співпраці. Їх вивчення та аналіз дають змогу узагальнити наявний досвід і намітити подальші кроки щодо вдосконалення цієї діяльності в педагогічних університетах.

У ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» реалізуються міжнародні проекти у сфері наукового та освітнього співробітництва, що дає змогу навчальному закладу інтегруватися до світового освітнього простору. Досить продуктивними є проекти, які передбачають широке залучення студентської молоді різних спеціальностей. Це сприяє подоланню розриву між потенційними можливостями

та реальним впровадженням заходів із міжнародної співпраці, розвитку теорії та практики, допомагає позбутися вузької спрямованості окремих досліджень, дає можливість здійснювати апробацію і реалізацію основних результатів за межами університету, долучати громадськість міста, учнівську молодь.

У березні 2010 р. підписано угоду про співпрацю між філологічним факультетом, факультетом педагогіки і психології Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди та Переяслав-Хмельницьким відділенням Міжнародної громадської організації «Міжнародний фонд «Взаєморозуміння і толерантність», що відкрило широкі можливості для розвитку міжнародної співпраці університету, створило передумови для участі викладачів і студентів цих факультетів у реалізації міжнародних гуманітарних проектів. Ідеться, зокрема, про гуманітарні проекти, запроваджені на Переяславщині Німецьким федеральним фондом «Пам'ять, відповідальність і майбутнє» та вже згадуваною вище Міжнародною громадською організацією «Міжнародний фонд «Взаєморозуміння і толерантність». Мета цих проектів полягає у наданні психологічної і соціальної підтримки жертвам нацизму, забезпеченні активної участі колишніх в'язнів та примусових працівників у громадському житті регіону, удосконаленні соціальної роботи з літніми людьми та інвалідами, сім'ями, члени яких мають особливі потреби, активізації пошукової роботи. У рамках проекту велика увага приділяється розвитку волонтерського руху, до участі в якому залучаються студенти обох факультетів.

Відомо, що міжнародне співробітництво в галузі вищої освіти найчастіше здійснюється шляхом проведення наукових конференцій, спільних досліджень, стажування та навчання науково-педагогічних працівників і студентів. Такий підхід є цілком логічним і дає можливість поширювати кращі зразки зарубіжного досвіду. Міжнародний проект дозволяє залучити студентів та науково-педагогічних працівників до діалогу культур з метою формування системних цінностей як усвідомлених

сенсів життя. Такі проекти забезпечують формування у молоді своєї національної ідентичності, водночас вони сприяють усвідомленню наявності спільних соціальних проблем, виробленню шляхів їх подолання з урахуванням суспільно-національних особливостей, генерації ідеї про загальнолюдські цінності. Тобто такі програми дають змогу долучитися до тих ціннісних надбань, які виходять за межі вузьких національних і соціальних інтересів.

Одним із напрямів роботи в проекті є підготовка волонтерів-перекладачів. Для цього був запроваджений відбір студентів, які навчаються за спеціальністю «Німецька мова і література». Враховувалися не лише мовленнєві здібності, а й здатність працювати в соціальній сфері, готовність до роботи з літніми й хворими людьми.

У зв'язку з цим було створено міжнародний науковий гурток «Спецпереклад: теорія і практика». Його учасники – студенти нашого університету та німецька молодь, яких об'єднали потреба в актуалізації історичної пам'яті, почуття відповідальності за майбутнє, а також бажання досконало знати мови. Гуртківці опановують мистецтво перекладу не тільки на теоретичному рівні, а й на практиці, у процесі безпосереднього спілкування з носіями мови. Регулярним є проведення курсів лекцій країнознавчого характеру, майстер-класів перекладачів з багаторічним стажем. Студенти-гуртківці мають можливість брати участь у роботі міжнародних молодіжних таборів, де завдяки набутим знанням разом зі студентами-іноземцями реалізують соціальні завдання проекту. Окрім того, українські студенти відвідують лекції науковців з Німеччини, які проводять в університеті у рамках проекту Петер Ветцель, керівник Регіонального освітнього центру «Робота і життя» (м. Мерзебург), Олівер Браун, керівник Мальтійської служби м. Магдебург, Мартін Гузе, науковець у галузі історії, та ін. Такий аспект міжнародного проекту сприяє запровадженню поглибленого вивчення іноземної мови не лише як засобу спілкування, але насамперед як інструменту накопичення й узагальнення соціального досвіду, залучення до загальнолюдських цінностей, професійного спілкування.

Результативність такої роботи було доведено влітку 2010 р., коли при Переяслав-Хмельницькому відділенні Міжнародної громадської організації «Міжнародний фонд «Взаєморозуміння і толерантність» працював міжнародний молодіжний табір, учасниками якого стали представники України та Німеччини. Керівником німецької групи був Петер Ветцель. До складу групи також увійшли історик Ян Шкрипковський та молоді дослідники Яна Кубак, Марія Ботт, Йоганнес Бенке, Алекс Хольм. Численну українську групу представляли, зокрема, волонтери-перекладачі з числа студентів філологічного факультету та студенти факультету педагогіки і психології.

Уже традиційно щороку в травні студенти-філологи працюють як волонтери-перекладачі,

супроводжуючи українські делегації, які беруть участь у Тижні пам'яті, що організовується в Німеччині. Подібні проекти відкривають широкі можливості для міжнародного обміну досвідом у галузі освіти, налагодження діалогу між молоддю різних країн, адже студенти долучаються до роботи на міжнародних пересувних виставках, відвідують зарубіжні навчальні заклади. За останні три роки зросла кількість студентів, які пройшли мовну практику в Німеччині. Студенти факультету педагогіки і психології реалізують свої професійні здібності, супроводжуючи людей із числа жертв нацизму під час їхніх поїздок до Німеччини з метою відвідання місць неволі.

Під час роботи літніх міжнародних таборів студенти беруть активну участь у проекті «Пам'ять серця», започаткованому 1 липня 2011 р. Створені волонтерські групи надають людям, які постраждали від націонал-соціалізму, психологічну і соціальну підтримку, спрямовану на підвищення життєвого тону літніх людей, поліпшення їхнього психологічного настрою. До основних завдань волонтерів входить також створення умов для подолання втоми від життєвих проблем, покращення психофізичного стану, і тут стає в пригоді досвід соціальної роботи, отриманий у Німеччині та адаптований до умов України. Цінною є збирацька діяльність студентів, що дає змогу поповнювати фонди матеріалів усної історії, яка базується на спогадах очевидців, осмисленні ними подій Другої світової війни.

Крім студентів та науковців Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди, які працюють у галузі соціології, геронтології, психології, історії, філології, до складу координаційної ради з питань реалізації проекту входять представники соціальних служб міста та району, працівники медичних служб, фахівці центру з обслуговування одиноких та інвалідів. Це сприяє професійній адаптації студентів, отриманню ними практичних навичок, формуванню уважного ставлення до літніх людей.

На вирішення завдань проекту «Пам'ять серця» орієнтована діяльність створеного на базі Переяслав-Хмельницького університету клубу, в рамках якої проводяться спеціальні психологічні тренінги, запроваджуються релаксаційні програми, розроблені й керовані висококваліфікованими фахівцями у галузі соціології, геронтології і психології, практичними психологами, які володіють геріатричними знаннями.

Спілкування з живими свідками історії, які є членами цільових груп міжнародних гуманітарних проектів, дало поштовх до активної збирацької та дослідницької діяльності студентів. Ідеться про написання творчих і наукових робіт, що представлялися на різноманітних тематичних конкурсах. Так, студенти-філологи посіли друге і третє місця на конкурсі творчих робіт «Долі жертв нацизму у творах студентської молоді», який проводився

Переяслав-Хмельницьким відділенням Міжнародної громадської організації «Міжнародний фонд «Взаєморозуміння і толерантність».

Одним із напрямів роботи в межах проекту є історично-пошукова діяльність. Реалізуючи ідею активізації історичної пам'яті молоді, німецькі партнери зініціювали встановлення «каменів спотикання» для вшанування переяславців, які стали жертвами нацизму. Детально опрацювавши архівні джерела, здійснивши пошукову роботу, вивчивши матеріали «Книги Скорботи України», виданої у 2005 р., українські волонтери зупинилися на поста-ях, знакових для покоління людей, які пережили часи фашистської окупації. За сприяння співробітників архіву Меморіального комплексу «Бухенвальд» було отримано унікальну інформацію про життєвий шлях поневолених українців, яка ще до-недавна була недоступною.

За результатами роботи 23 листопада 2011 р. в Переяславі-Хмельницькому відбулося закладання «каменів спотикання». У церемонії взяли участь офіційні представники міста, президент Міжнародної громадської організації «Міжнародний фонд «Взаєморозуміння і толерантність» Ігор Лушніков, старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України Тетяна Пастушенко, керівники установ та закладів міста, науковці Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди, колишні в'язні, студентська та учнівська молодь. Камені були виготовлені за кошти німецької сторони.

Серед найважливіших аспектів роботи в рамках реалізації проекту, який фінансується Німецьким федеральним фондом «Пам'ять, відповідальність і майбутнє», є ознайомлення студентів та викладачів університету з діяльністю соціальних центрів німецьких міст Мерзебурга та Магдебурга. Такі візити збагачують їх досвідом соціальної роботи, забезпечують можливість мовленнєвої практики з активізацією специфічної медико-соціальної лексики.

Під час відвідування соціальних центрів «Курана» і «Курсана» у Мерзебурзі, в яких проживає близько 210 і 130 відповідно інвалідів похилого віку, увага зверталася на гендерний аспект. У Німеччині, так само як і в Україні, простежується гендерна асиметрія у віковому аспекті. Так, у центрі «Курана» перебуває 160 жінок і тільки 50 чоловіків, у «Курсані» – 100 жінок і 30 чоловіків.

Велика увага приділяється вивченню досвіду роботи з тими категоріями населення, які потребують соціального захисту. Така можливість надається Олівером Брауном, керівником Мальтійського центру догляду за літніми людьми PIKASZ у м. Магдебурзі. За його сприяння українські делегації відвідують різні типи соціальних центрів для літніх людей, хоспіси. У цьому контексті особливої ваги набуває узагальнення німецького досвіду як одного з факторів підвищення якості освіти, набуття практичних знань і вмінь, удосконалення змістового наповнення під час викладання відповідних дисциплін на обох факультетах.

Шляхи впровадження такого досвіду обговорюються науковцями німецьких університетів та Переяслав-Хмельницького університету на конференціях і семінарах, які відбуваються як у Німеччині, так і в Україні. Під час перебування в Магдебурзі (2010 р.) відбулася зустріч з деканом факультету соціальної і медичної психології Університету імені Отто фон Гуеріке, професором, доктором Йоганном Вольфом та керівником відділу з міжнародних зв'язків цього ж університету, професором Мануелою Шварц, які висловили бажання продовжити обмін досвідом у галузі практичної соціальної допомоги літнім людям та сім'ям, а також розвивати міжнародну співпрацю в рамках міжнародного проекту із залученням студентів факультету соціальної і медичної психології Магдебурзького університету та студентів Переяслав-Хмельницького університету імені Григорія Сковороди.

Українська сторона представила інформацію про особливості підготовки майбутніх фахівців у Переяслав-Хмельницькому університеті, зокрема соціальних педагогів і психологів, а також щодо організації волонтерсько-пошукової роботи в межах міжнародного гуманітарного проекту «Підтримка жертв націонал-соціалізму в Переяслав-Хмельницькому». Доктор Йоганн Вольф надав розроблений ним міні-проект для студентів Магдебурзького університету, запропонувавши залучити до його реалізації українських студентів. Основні напрями подальшої двосторонньої співпраці відображені в «Моделі міжнародної взаємодії», де, зокрема, наголошується на необхідності інтенсифікувати відносини у сфері вищої освіти, залучаючи фахівців у галузі соціальної роботи та соціальної педагогіки, молодь, волонтерів до розвитку регіональних структур, які вже функціонують у цьому напрямі.

Наукові зустрічі були організовані і в Університеті Магдебург-Стендаль (2012 р.), під час яких професор, декан факультету соціальної педагогіки пані Шварц охарактеризувала аспекти впровадження нових підходів до роботи з літніми людьми, зокрема музикотерапію. Була досягнута домовленість про реалізацію проекту «Як місто зробити привітним для пенсіонерів», першим кроком якої став приїзд німецьких науковців та студентів у Переяслав-Хмельницький педагогічний університет. Зустріч з ними відбувалася з 10 по 15 червня 2012 р. Серед членів делегації з Німеччини були науковці Жозефіне Хойзінгер, Петер Альбрехт, Керстін Камерер, магістранти Штефані Вагнер, Штефан Шмідт, Рене Гольдбах, Штефані Вайзен, Нільс Марквард, Мартін Толле, Жозефіне Шрьодер, Крістін Вірт, Катлен Ердер, а також керівник Мальтійського центру догляду за літніми людьми Олівер Браун (м. Магдебург).

Партнерами в цьому проекті також стали місцеві адміністрації Магдебурга та Переяслава-Хмельницького, Переяслав-Хмельницьке відділення МГО «МФ «Взаєморозуміння і толерантність», Мальтійський центр догляду за літніми людьми PIKASZ (м. Магдебург). До його реалізації, крім

Переяслава-Хмельницького та Магдебурга, долучився Новосибірськ (Росія).

Мета проекту – з'ясувати, як живуть сьогодні люди похилого віку в Україні та Німеччині, яку допомогу отримують від державних і недержавних служб, як вони можуть своїми знаннями та досвідом зробити внесок у життя громади. За словами професора Університету Магдебург-Стендаль Юргена Вольфа, який розробив план реалізації проекту, «змістова концепція проекту передбачає порівняння життєвого становища літніх людей, а також структур і послуг, що надаються як державними, так і недержавними службами у Магдебурзі та Переяславі – не визначаючи наперед, що варто оцінювати як краще чи як гірше. Умови життя в наших країнах досить відмінні: те, що в Україні, певна річ, більше спирається на приватне присадибне господарство та підтримку сім'ї, в Німеччині забезпечується радше благочинними спілками та службами з догляду. Й те, й інше має свої специфічні переваги та недоліки». Тому основне завдання проекту полягає в тому, щоб виявити і поширити дієві приклади привітності до літніх людей.

У рамках візиту німецьких науковців у Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університеті імені Григорія Сковороди відбувся «круглий стіл» з питань виконання запропонованого проекту. В обговоренні шляхів його реалізації взяли участь проректор з наукової роботи Сергій Рик, декан філологічного факультету Наталія Смірнова, декан факультету педагогіки і психології Ліана Яценко, науковці Дмитро Мазоха, Олександр Потапенко, Оксана Свириденко, Світлана Герасіна, а також Жозефіне Хойзінгер і Петер Альбрехт. Сьогодні продовжується робота з впровадження проекту, зокрема здійснюється пошукова діяльність студентів, яка охоплює культурологічний аспект проблеми (пошуки «моментів щастя» в національних літературах), проводиться анкетування літніх людей тощо.

Отже, беручи участь у діяльності Переяслав-Хмельницького відділення МГО «МФ «Взаєморозуміння і толерантність», викладачі та студенти Переяслав-Хмельницького університету імені Григорія Сковороди мають можливість брати участь у міжнародних гуманітарних проектах, пов'язаних з проблемами літніх людей, наданням їм відповідної соціальної і психологічної підтримки, збереженням пам'яті про тих, хто постраждав від націонал-соціалізму під час Другої світової війни. З упевненістю можна стверджувати, що ця співпраця дає реальні плоди. За останні кілька років вдалося не лише здійснити різноманітні проекти, а й обмінятися практичним досвідом з німецькими колегами щодо розв'язання важливих проблем, які є подібними в обох країнах.

Анонси

Наталія СМІРНОВА, Ліана ЯЦЕНКО

Реалізація міжнародних гуманітарних проектів у педагогічному університеті

У статті визначено шляхи розвитку міжнародної співпраці вищих педагогічних навчальних закладів. Вказується на доцільність впровадження міжнародних гуманітарних проектів із залученням до участі в них студентів різних спеціальностей, що сприяє подоланню розриву між теорією та практикою, отриманню позитивних результатів, набуттю студентами досвіду перекладацької діяльності і соціальної роботи та застосуванню його в майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: міжнародна співпраця, міжнародні гуманітарні проекти, педагогічний ВНЗ, угода про співпрацю, волонтери-перекладачі, соціальна робота.

Наталія СМІРНОВА, Ліана ЯЦЕНКО

Реализация международных гуманитарных проектов в педагогическом университете

В статье определяются пути развития международного сотрудничества высших педагогических учебных заведений. Отмечается целесообразность внедрения международных гуманитарных проектов с привлечением к участию в них студентов различных специальностей, что способствует преодолению разрыва между теорией и практикой, получению позитивных результатов, приобретению студентами опыта переводческой деятельности и социальной работы и применению его в будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: международное сотрудничество, международные гуманитарные проекты, педагогический вуз, соглашение о сотрудничестве, волонтеры-переводчики, социальная работа.

Nataliya SMIRNOVA, Liana YATSENKO

Realization of international humanitarian projects in pedagogical university

In the article are determined ways of development of international cooperation of higher pedagogical educational institutions. It is noted expediency of introduction of international humanitarian projects with involvement of the students of different specialties, that contributes to bridge the gap between theory and practice, obtaining positive results, acquisition of the students the experience of translation activities and social work and using of it in the future professional activity.

Keywords: international cooperation, international humanitarian projects, pedagogical university, cooperation agreement, volunteer-interpreters, social work.